



הנחיות הלכתיות בעקבות מגיפת הקורונה רח"ל

אוי לנו שכך עלתה בימינו, שנאסר עלינו להתכנס ולהתפלל בציבור, ולבטל קריאת התורה וקדיש וקדושה. ועל כולנה, סדר ליל פסח, אשר מאז ומעולם היה נעשה ברב עם, ובזמן שבית המקדש היה קיים היו נמנים על קרבן פסח, ועתה בעוונותינו נגזר עלינו לעשותו ביחידות.

אך זאת עלינו לדעת, כי ציווי התורה "וחי בהם" (ויקרא יח, ה) "ולא שימות בהם" (יומא דף פה ע"ב, ועוד), קודם הוא לכל המצוות שבתורה (חוץ משלוש עבירות החמורות, שיהרג ואל יעבור).

לפיכך, מדין תורה חובה עלינו להישמע לכל הוראות משרד הבריאות, שהן על פי הרופאים והמומחים, וכפי שהורו לנו מרנן ורבנן גדולי הדור שליט"א.

בכלל זה, איסור מוחלט הוא להתפלל בציבור, גם לא במקום פתוח. כמו כן, אין להתכנס לעריכת סדר ליל פסח, יותר ממשפחה אחת, המתגוררים יחד בקביעות.

וזאת יש לדעת, כי מי שאינם נשמעים להוראות משרד הבריאות, כגון המתפללים בציבור, הרי הם חוטאים, וקרובים הם להיות שופכי דמים, ועתידים ליתן את הדין. ולא עוד אלא שדינם כדין רודף, ומצוה למסרם לשלטונות כדי שיכפו עליהם לקיים את כל ההוראות.

לעת כזאת, שומה עלינו לדעת כי רצון הקב"ה שנמשיך לעבדו בשמחה ובאהבה, גם בזמנים כאלו. ומצות "ושמחת בחגך" (דברים טז, יד) שייכת בכל עת ועת. ואדרבה, כעת יש יכולת בידינו לתת תשומת לב מרובה לילדינו הנמצאים בבית בקביעות, ולקיים בהידור את מצות "והגדת לבנך" (שמות יג, ח).

עם זאת, עלינו לתפוס אומנות אבותינו, ולהרבות בתפילות ובתחנונים לפני אלהינו, שיחוס וירחם עלינו, ומכל מיני משחית ופורענות ומחלות ומגיפות יצילנו, ויחיש לגאלינו, ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים במהרה בימינו, אמן.

לתועלת הציבור, נביא כאן כמה הנחיות הלכתיות, הנוגעות לתקנות האחרונות האוסרות התכנסויות.

דיני תפילת היחיד

זמני התפילות

ראוי לדקדק בימים אלו בזמני התפילות, דהיינו להתפלל תפילת שחרית עם הגן החמה, תפילת מנחה מפלג המנחה (ועדיף להתפלל עשר דקות לפני השקיעה, כדי שכולם יתפללו באותו זמן), ותפילת ערבית מיד אחר צאת הכוכבים.

ברכו

המתפלל ביחידות, בשחרית יאמר ברכות השחר ופסוקי דזמרה בלי דילוג. ואחר ברכת ישתבח, קודם ברכת יוצר (וכן בתפילת ערבית, אחרי והוא רחום, קודם ברכת המעריב הערבים) יאמר "ברכי נפשי את ה' המבורך, ברוך ה' המבורך לעולם ועד".

קרית שמע

לדעת הרמ"א, היחיד אומר "אל מלך נאמן" קודם אמירת פסוק "שמע ישראל", ובשלוש תיבות הללו הוא משלים מניין רמ"ח תיבות בקרית שמע, כנגד רמ"ח איברים שבאדם, במקום תיבות "ה' אלהיכם אמת" שחוזר ואומר שליח ציבור כדי להשלים רמ"ח תיבות. ולדעת הבן איש חי, אף היחיד חוזר ואומר "ה' אלהיכם אמת". אולם מנהגו הן בשאמי והן בבלדי, שאין היחיד אומר "אל מלך נאמן", וגם אינו חוזר ואומר "ה' אלהיכם אמת". והתקנה להשלים רמ"ח תיבות, בשחרית יכוין ב"אמת ויציב ונכון וקיים" וכו', שיש שם חמש עשרה ווי"ן, שעולין בגימטריא תשעים, כמניין שלוש פעמים שם הוי"ה, שעולה שלושים בצירוף ארבע אותיותיו (כנגד שלוש שמות "ה' אלהיכם אמת", כי "אמת" היא חותמו של הקדוש ברוך הוא). ויש אומרים שיכוין כי חמש עשרה ווי"ן עם הכולל, עולין בגימטריא תשעים ואחת, כמניין "אמן" (והוא ראשי תיבות "אל מלך נאמן"), וכן כמניין שם הוי"ה (עשרים ושש) ושם אדנ"י (ששים וחמש), וכאילו הוא אומר הוי"ה אדנ"י אמת, ועל ידי זה משלים רמ"ח תיבות. ובערבית שאומרים אחריה ברכת "אמת ואמונה" ואין בה חמש עשרה ווי"ן, כתבו השתילי זיתים ומהרי"ץ, שיכוין באות ו' של תיבת "ואמונה", שלושה שמות, בדרך זו: האות ו' נכתבת במילוי כד: וא"ו, דהיינו ו' א' ו'. האות ו' הראשונה ב"חשבון קדמי" עולה עשרים ואחת [ב"חשבון קדמי" מחשבים עם האות ו' גם את האותיות הקודמות לה בא' ב'. דהיינו א' - אחת, ב' - שתים, ג' - שלוש, ד' - ארבע, ה' - חמש, ו' - שש, סך הכל עשרים ואחת], כמניין שם אהי"ה. וכן האות ו' האחרונה עולה עשרים ואחת, כמניין שם אהי"ה. והאות א' עולה בצורתה עשרים ושש, שהרי צורת כתיבתה בכתב אשורי היא י' (עליונה), ו' (אלכסונית), י' (תחתונה והפוכה), כמניין שם הוי"ה. ועל ידי שלושה שמות אלו, הוא משלים רמ"ח תיבות בקרית שמע. ויש אומרים שיכוין כי בתיבת "ואמונה" יש אותיות "אמן", שעולין בגימטריא תשעים ואחת, כמניין שם הוי"ה ושם אדנ"י, ועם תיבת "אמן", הרי כאילו הוא אומר הוי"ה אדנ"י אמת, ועל ידי זה משלים רמ"ח תיבות.

קדושה

כשמגיע לקדושה של יוצר ולקדושה של ובא לציון, במקום פסוק "קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו", יאמר "קדושת ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו" (ובקדושה של יוצר, יש מהשאמי שאינם משנים, אלא קוראים פסוק זה בטעמיו).

נפילת פנים, וידוי ושלוש עשרה מידות

בימים שאומרים בהם תחנון, למנהגינו אף היחיד אומר וידוי ונופל על פניו. ובאמירת שלוש עשרה מידות, במקום "ה' ה' אל רחום" וכו', יאמר "מצפץ מצפץ אל רחום" וכו'.

תיקוני לשון בתפילה ובברכות

המתפלל יחיד, אין לו לשנות מנוסח התפילה והברכות. ואפילו במקומות שאומרים לשון רבים (כמו בסדר ברכת הלבנה "כשם שאנו מרקדים"), לא ישנה מדעתו ללשון יחיד, זולת במקומות שנכתב בפירוש שהיחיד אומר בלשון יחיד.

קדיש תקבל

במקום קדיש תקבל, יאמר

(נוסח בלדי) בריך שמיא דקודשא בריך הוא לעילא לעילא מכל ברכתא שירתא ותשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא. תקבל צלותי ובעותי וצלותהון ובעותהון דכל בית ישראל קדם אבונא דבשמיא. יהא שלמא רבא מן שמיא, וסיעתא ופרקנא ורוחא וחנא וחסדא ורחמי עלנא ועל כל קהלהון דכל בית ישראל, לחיים ולשלום. עושה שלום במרומיו הוא ברחמיו וחסדיו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, וינחמנו בציון ויבנה ברחמיו את ירושלים בחיינו ובימינו בקרוב אמן ואמן:

(נוסח שאמי) בריך שמיא דקודשא בריך הוא לעילא מן כל ברכתא שירתא ותשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא. תקבל צלותי ובעותי עם צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל קדם אבונא דבשמיא. יהא שלמא רבא מן שמיא, חיים ושבע וישועה ונחמה ושיזבא ורפואה וגאולה ומחילה וסליחה וכפרה ורוח והצלה והצלחה לנו ולכל עמו בית ישראל, לחיים ולשלום. עושה שלום במרומיו הוא ברחמיו וחסדיו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל, וינחמנו בציון ויבנה ברחמיו את ירושלים בחיינו ובימינו בקרוב אמן ואמן:

קריאת התורה בשבת וביום טוב ובחול המועד

בשבת, אחר תפילת שחרית יקרא מהחומש (בלא ברכות) את פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום (ואם כבר קרא שנים מקרא ואחד תרגום לפני השבת, יקרא כעת אחד מקרא ואחד תרגום), ואת ההפטר יקרא אחד מקרא ואחד תרגום. וביום טוב ובחול המועד, שאין חיוב לקרוא את פרשיותיהם שנים מקרא ואחד תרגום, יקרא גם אותן אחד מקרא ואחד תרגום. ויקרא גם את קריאת המפטיר, שהוא חובת היום.

קריאת ההלל בליל פסח

כתב מרן בשולחן ערוך (סימן תפז סעיף ד) "בליל ראשון של פסח [אחרי תפילת ערבית], גומרין ההלל בציבור בנעימה בברכה תחילה וסוף", וכן נוהגים רוב השאמי. אולם דעת מהרי"ץ שאין לברך על ההלל, וכן מנהג הבלדי וחלק מהשאמי, שקורין את ההלל בלא ברכה. ובדעת מרן נחלקו הפוסקים אם היחיד יברך על ההלל או לא. לפיכך גם הנוהגים לברך עליו בציבור, היחיד לא יברך, כי הברכות אינן מעכבות, וספק ברכות להקל.

סדר ליל פסח

מצות עשה לספר לבניו ולבנותיו ענייני יציאת מצרים. ואפילו אם אינם יודעים לשאול, ילמדם כפי הבנתם. ומצות ההגדה היא לכל אדם, אלא שהבן קודם, ובפרט כשעדיין לא הגיע למצוות, שאז הוא עיקר מצות "והגדת לבנך". ואם אין לו בן עמו שישאלנו, תשאל בתו. ואם לאו, אשתו שואלתו. ואם הוא יחיד, שואל הוא את עצמו. ואפילו אם הם תלמידי חכמים, שואלים זה לזה.

קריאת ההלל בשחרית של יום טוב ראשון

אחרי שחרית של יום טוב ראשון, יקרא את ההלל בלא דילוג, ויברך עליו תחילה וסוף. ויכפול את כל הפסוקים שהציבור כופלים. ואם הם שנים גדולים, האחד יקרא את ההלל, והשני יענה "הללויה".

קריאת ההלל בחול המועד ובשביעי של פסח

בחול המועד ובשביעי של פסח וכן בראש חודש, שקוראים את ההלל בדילוג ובלא ברכה, לדעת מרן השולחן ערוך גם היחיד קורא אותו. ולדעת הרמב"ם היחיד לא יתחיל לקרוא את ההלל. ואם התחיל, יסיים בדילוג. ומדברי מהרי"ץ (שו"ת פעולת צדיק ח"ב סימן קטו) משמע שהיחיד רשאי לקראו. וכן העלה אאמו"ר זצוק"ל (שו"ת בית העזרי ח"ב סימן עד) בדעת הרמב"ם, שבימים שהציבור קוראים את ההלל בדילוג, אין היחיד צריך לקראו, אך רשאי לקראו.

הנהגות בימים אלו

שבת הגדול

היות והשנה לא יהיו דרשות שבת הגדול, ראוי לכל אחד ואחד ללמוד את הלכות החג. בסייעתא דשמיא יצא לאור לזיכוי הרבים "קובץ הלכות חודש ניסן", ובו קובצו כלל ההלכות הנוגעות לחודש ניסן (דיני ברכת האילנות, דיני הפסח הנוגעים לכלל הציבור, דיני יום טוב וחול המועד, דיני הזכרת מוריד הטל, ודיני ספירת העומר) דבר דבור על אפניו, והכל בהתאם לפסקיו של אאמו"ר זצוק"ל, שכן הלכות אלו היו למראה עיניו ועברו את הגהתו.

מכירת חמץ

יש להזדרז ולמכור את החמץ. לאור המצב, מוסדות אבי העזרי מאפשרים לבצע את מכירת החמץ בצורה מקוונת, ללא תשלום.

ביעור חמץ

מנהגינו לבער את החמץ על ידי פסילתו מאכילת הכלב, כגון שישפוך עליו אקונומיקה או נפט וכדומה. ואף הנוהגים לשרוף את החמץ באש, השנה ההתקבצות אסורה ומסוכנת, ויש להימנע מכך ולקיים מצות ביעור חמץ על ידי פסילתו מאכילת הכלב.

תענית בחול המועד

אין גוזרים על הציבור תענית בחודש ניסן. אבל כל יחיד ויחיד רשאי לקבל על עצמו תענית במנחה ערב התענית, ולהתענות לעצמו. אולם ביום טוב ובחול המועד, אף היחיד אסור להתענות.

ספירת העומר

במוצאי יום טוב הראשון מתחילים לספור את העומר. וראוי לכל אדם לעשות לעצמו איזה סימן לזכרון שלא ישכח לספור.

ואחתום בתפילה ובתחינה לפני רבון העולמים, שישלח רפואה שלימה לכל חולי עמו בית ישראל, ויצילנו מכל חולי ונגע, ומכל פגע, ויחיש לגאלינו, וימהר פדותינו, וישיב את שבותינו, במהרה בימינו, אכי"ר.



הצב"י יחאל דהג"ר דסי

מנאי הכו"ח לכבוד התורה ולומדיה
הצב"י יחיאל בהגר"ע בסיס